

Приповетка „Деца” Иво Андрић

радионица за превенцију насиља
(90 минута)

ПОДАЦИ О ЧАСУ

Дефинисање часа

Српски језик и књижевност, Иво Андрић, збирка приповедака „Деца”, VIII разред, обрада новог градива, други час анализе.

Мотивација

Свевремена проблематика – НАСИЉЕ и КАКО ГА ПРЕВАЗИТИ. У историји човечанства, свуда око нас: у школи, на улици, у породици...

Избори и њихове последице – вечите клацкалице људске душе, поготово оне која је тек ступила на позорницу живота.

ПЛАНИРАЊЕ И ОРГАНИЗАЦИЈА ЧАСА

Циљеви часа

- Расветљавање улога у чину насиља
- Подстицање ученика на међусобно разумевање и толеранцију у циљу заузимања активне улоге у друштву
- Неговање успомена на пострадале у Холокаусту и сензибилизација ученика за патњу и страдање других.

Исходи часа

- Ученици разумеју све улоге у чину насиља, као и последице које оне доносе.
- Креирање позитивне атмосфере код ученика за међусобно разумевање и толеранцију у циљу заузимања активне улоге у друштву.
- Мултиперспективним приступом ученици догађаје сагледавају потпуније, па се боље разумеју историјско време, узроци и последице.
- Развија се однос поштовања према људима који су били спремни да помогну угроженима и прогоњенима по цену сопственог живота.
- Осуђују се равнодушни, пасивни посматрачи који не реагују док они сами не буду угрожени.
- Ученици схватају одговорност сваког појединца за односе у друштву и средини у којој се живи, као и обавезу да се реагује на све опасне, ретроградне и агресивне појаве које могу угрозити или ограничити људска права и слободе.

Методе и облици рада

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ: дијалошка, метода решавања проблема, текст-метода, аналитичкосинтетичка, илустративна

ОБЛИЦИ РАДА: индивидуални, групни и фронтални

Усаглашеност са наставним планом и програмом

Ова наставна јединица се уклапа у наставни план и програм. Обрађује се у оквиру интерпретације домаће лектуре (епског дела). Она показује светске оквири наше књижевности, њено богатство и лепоту. Може се повезати са историјом (Други светски рат) и проучавањем Холокауста.

Основни услови за радионичарски рад

1. Организација простора за рад : распоред клупа за групни рад
2. Материјал потребан за радионице – за сваког учесника
3. Средства за рад: видео-бим, бела табла, маркери, припремљени прилози – фотографије

Корелација са другим предметима:

историја, енглески језик, информатика, ликовна култура

Активности наставника:

- припрема материјал за час
- даје прецизна упутства ученицима у вези са активностима на часу
- објашњава, презентује, чита текст приче
- контролише ток часа, усмерава дискусију, поставља питања, записује запажања на табли

Активности ученика:

- слуша упутства за рад, одговара и поставља питања
- учествује у раду групе
- размењује мишљења, анализира, посматра, уочава, закључује
- примењује раније стечена знања
- изражава став
- преводи
- исказује запамћено

ТОК ЧАСА

Уводна активност

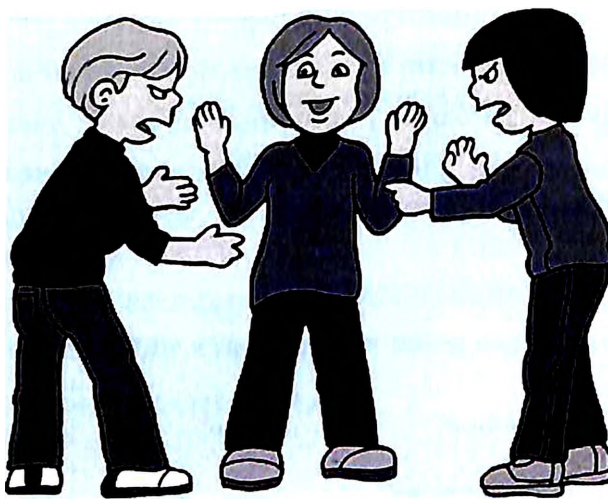
10 минута

Још у бајкама човек зајочиње вечитиу борбу између ДОБРА и ЗЛА и ојредељује се на којој је страни. У животиу није увек лако најравији тај избор, јер граница између добра и зла није увек јасна, а има и других утицаја

на тај избор. Пошто је тешко када те изборе чинимо у дејствију, не схваћајући увек да то одређује даљи ток нашег живота.

– Реците прву асоцијацију која вам пада на памет кад помислите на реч „насиље” (Ученици редом казују своје асоцијације).

– Замислите једну, нажалост, свакодневну школску ситуацију. Неколико дечака малтретира у холу школе једног млађег дечака. Spreмају се да га туку. Целу ситуацију посматра гомила друге школске деце. Једни се смеју и навијају, другима је жао једног дечака и саосећају са њим, али се боје да било шта ураде. Један дечак не зна како сам да помогне и одјури у канцеларију да позове неког наставника како би спречио тучу.

– КО СУ УЧЕСНИЦИ ОВЕ ПРИЧЕ? (Како се откривају улоге – извршиоци, жртва, посматрачи – тако се откривају и на презентацији или на графофолији или на постеру)

Прилог 1 (у ПП 3)

60 минута

ГЛАВНА АКТИВНОСТ

– Зајачања оних доживљаја у којима се ујачајљиво показује психологија младости која тек успоставља духовну равнотежу, карактеристична су за дело *Иве Андрића*, наше најпознатије писца – познаваоца људске душе. Да је младост клицалица на којој чинимо неке важне изборе, показује његова приповешка „Деца”.

– Ваш задатак је био да причу прочитате у целости. Данас ће нам стога за анализу бити довољно фокусирање на кључне сцене и реченице. Оне су вам у тексту приче подвучене.

– Подсећање на садржај приче.

(Главни лик је проседи мегданџија, који је у улози приповедача у 1. лицу и тако исказује болну истину о себи, али и о свој деци овог света.

Време дешавања је претпролећно време, доба које је некако досадно ... Тада децу мучи доколица, па измишљају често нове, свирепе игре. Дечаци Миле и Палика били су дечије вође и предводили су дечаке у борбама са

децом из других махала. У тим сукобљавањима испољавале су се следеће дечије особине: оданост, храброст, колебање, неверство, издајство, уплаканост... Статус појединаца у групи у целом насељу, зависио је од тога како би се показао у борби.

На Велики четвртак, хришћански празник, Миле и Палика позивају дечака (овде у улози приповедача) да са њима крене да туче јеврејску децу. Дечак се осећао почаствованим, јер је први пут позван у такав окршај. Миле је имао посебно оружје, цев од гуме. Палика је имао ловачки штап ... Отишли су у јеврејску улицу и напали четворицу јеврејских дечака. Бежање, јурњава, појурили су за једним који се склонио у неке рушевине. Опколили су га. Понашали су се као немилосрдни ловци а дечак који приповеда је требало да чува улаз. Он није могао ударити јеврејског дечака и пустио га је да побегне.

– Враћамо се деци, што је и наслов приче коју ћемо данас анализирати. Реците ми шта деца највише воле да раде? (да се играју) Игре заправо имитирају стварност.

(Подела ученика у 4 групе)

Свака група добије текст приче (Прилог 2), као и лик који у причи прате (Миле, Палика, пишчев пријатељ инжењер, јеврејски дечак – преко ликова могу се и поделити у групе).

– Погледајте текст и приметите да је различитим бојама подељен у шест целина. То ће бити кораци у нашој анализи и нумерисани су тако, од 1 до 6.¹

Пратите 1. део и обратите пажњу на подвучене реченице. Прочитаћу их. Прилог 2

1. корак

ВОЂЕНА ДИСКУСИЈА ПОСЛЕ ЧИТАЊА

– О каквој игри је реч? Како зовете ту игру? (играње две војске, ратна игра...) Можемо ли ту игру назвати ЛОВ? Зашто? (Зато што друга војска не зна да ће се „играти” и зато што их лове... они и нису уређени у војску).

– Ко су учесници у игри? Наведите и оне који не знају за игру (Вође – Миле и Палика, пишчев пријатељ инжењер, јеврејска деца). Ко су две војске? (Вође и њихова војска насупрот јеврејској деци, која и нису уређена у војску). Ко све спада у „ловце”? Прилог 3 (у ПП 5)

– Зашто ће ловити баш Јевреје? Да ли ви одбацујете неке групе без разлога? (ромска деца, хендикепирана деца) Зашто? Имате ли оправдан разлог?

¹ За боје одредити шест боја из колор карте.

2. корак

Пратите 2. део и обратите пажњу на подвучене реченице.

Прилог 2

ВОЂЕНА ДИСКУСИЈА ПОСЛЕ ЧИТАЊА

- Како су дечаци наоружани? Нека свака група извести о ликовима или лику који прате. Прилог 4 (у ПП 6)
- КАДА се одвија битка? (за време јеврејског празника). Зашто? (Зато што су тада родитељи заузети, јеврејски дечаци ненаоружани, обучени у празнична одела, последице ће бити веће, пораз понижавајући...) Шта то говори о насилницима? Нападају ненаоружане, без најаве... **НАСИЛНИЦИ су увек кукавице!**

3. корак

Пратите 3. део и обратите пажњу на подвучене реченице.

- Нека свако из улоге дечака кога прати пронађе описе стања и емоција у том лову.

Прилог 2

ВОЂЕНА ДИСКУСИЈА ПОСЛЕ ЧИТАЊА

- Да ли сте пронашли описе стања и емоција у том лову?
- Свака група извештава.
(Записивање на флипчарту)

Прилог 5

4. корак

Пратите 4. део и обратите пажњу на подвучене реченице.

Прилог 2

ВОЂЕНА ДИСКУСИЈА ПОСЛЕ ЧИТАЊА

Прилог 6 (у ПП 7)

- На кога вас подсећа ова слика? (На јеврејског дечака)
- То је позната слика Едварда Мунка, експресионисте. Зове се КРИК.
- Нашавши се лицем у лице са јеврејским дечаком, пишчев пријатељ је начинио избор. КАКАВ? Шта је све могао да уради? Шта су урадили остали? Нека извести оне групе чији су ликови у овом делу приче заступљени.

5. корак

Пратите 5. део и обратите пажњу на подвучене реченице.

Прилог 2

ВОЂЕНА ДИСКУСИЈА ПОСЛЕ ЧИТАЊА

- Сваки избор доноси последице и неко ново сазнање. Како су реаговали ликови у причи? (Извештава свака група, бележење на флипчарту).

Прилог 7

- Која реченица у овој последњој целини у тексту говори да су наши избори у детињству тешки и болни, али нас управо они оплемењују и чине бољим људима?

Мали људи, које ми зовемо „деца“, имају своје велике болове и дуге патње, које после као мудри и одрасли људи заборављају. Управо, губе их из вида.

Пратите 6. део и обратите пажњу на подвучене реченице.

6. корак

Прилог 2

ВОЂЕНА ДИСКУСИЈА ПОСЛЕ ЧИТАЊА

- Зашто је дечак начинио тај избор? Какав је био однос зараћених страна у овој бици? (није фер, неправедан, болан...) Како се главни лик осећао? (распет, пагио је, одбачено, У ДИЛЕМИ...)

ОДРАСТАЊЕ СВАКОГ ДЕТЕТА ЈЕ БОЛАН ПРОЦЕС, АЛИ НЕМИНОВАН! А дилемама никад краја.

Прилог 8

- Вратимо се на почетну шему. Прилог 1 (у ПП презентацији 9)
- Нека свака група одреди где припада лик приповетке који су пратили (извршиоци – Миле и Палика, жртва – јеврејски дечак, посматрач у све 3 улоге – пишчев пријатељ).
- Да ли препознајете исти шаблон у другим насилним ситуацијама у свакодневном животу?
- Да ли знате за насиље са истим улогама које се дешавало током Другог светског рата, али са КАТАСРОФАЛНИМ последицама? (Холокауст)

Прилози 10 – 19 у ПП

- У ком књижевном делу смо се сусрели са жртвама Холокауста? (Дневник Ане Франк)

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ

10 минута

Холокауст је прича о људском бићу (не само о нацистима, Немачкој, жртвама)

Холокауст (излагање водитеља радионице прати Power Point презентација)

Између 1942. и 1945, СС (нацистичке паравојне формације) заједно са колаборационистичким владама и регрутима у земљама под немачком окупацијом су систематски убили око шест милиона Јевреја у концентрационим логорима, или кроз робовски рад, изгладњивањем, масовним

стрељањима, болешћу. Осим Јевреја у ово систематско убијање такође су били укључени и следећи: комунисти, хомосексуалци, Роми, Срби, хендикепиране особе, ментално заостале особе, психички болесне особе, совјетски ратни заробљеници, припадници вере Јеховиних сведока, пољски интелектуалци, противници нацистичког режима, католички и протестантски свештеници, вође радничких синдиката и многи други. ВИКИПЕДИЈА

И у оваквој врсти злочина огромних размера постоји исти шаблон насиља.

5 минута

ПРЕВОД ПОСТЕРА

– Погледајмо популаран постер о АКТИВНИМ ПОСМАТРАЧИМА на енглеском, који је преузет са сајта www.wagepeace.com познатог тренера (dr Michael R Carpenter) из Центра за превенцију насиља (Nationally Certified Olweus Bullying Prevention Trainer) о улози у којој се сви понекад нађемо. Помозите да га преведемо и откријемо карактеристике ове хумане и неопходне улоге у животу сваког друштва.

ПРИЛОГ 20 у ПП

5 минута

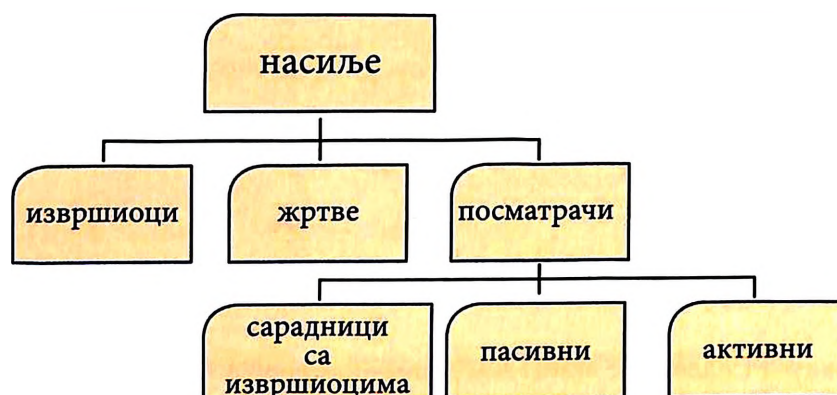
ЕВАЛУАЦИЈА

ПРИЛОГ 21

ПОТРЕБНО:

- текст приче *Деца*,
- флипчарт, маркери,
- видео бим за ПП презентацију

ПРИЛОГ 1

1. ЛОВ

Наш друг, проседи инжењер, испричао нам је једне вечери ово сећање из свога детињства:

„Била је велика недеља. Деца не воле то претпролећно време, кад је земља још пуста и гране голе, кад нема ни снега ни цвећа ни воћа, ни зимских игара ни купања. У такве дане, клатећи се на комшијским тарабама и жмиркајући на мартовском сунцу, ови мали људи измишљају нове, често чудне и свирепе игре.

Дечје вође из нашег сокака били су неки Миле и Палика. Миле је био пекарев син, блед, оштар, са лицем сувише израђеним за његове године. Палика је био буцмаст и румен? Мађар по оцу, па иако је био рођен у тој истој улици у којој и ми остали, имао је неки отегнути и тежак изговор, као да су му уста пуна теста: Њих двојица су водили жестоке борбе са вођом дечака из суседне махале. То је био неки наш вршњак, Стјепо Ђоро, који је већ стигао да изгуби једно око. Ми остали били смо војска, нес-тална и недисциплинована, али борбена и грлата. Као у свакој борби, и ту је било привржености и храбрости, колебања и неверства, суза, крви, издаје и заклетви. Готово свако предвече, док смо седели искупљени око камене чесме, прилазиле су вође понеком од нас, одводиле га у страну, и озбиљним, муклим гласом постављале му питање:

– Јеси ли ми друг?

Једнога од тих пролећних дана, био је Велики четвртак, у једно такво предвече позваше ме Миле и Палика да сутра после подне идем с њима да бијемо Јевреје. На те експедиције у јеврејске махале ишло се само неколико пута преко године, редовно о нашим или јеврејским празницима. За мене, који дотад нисам никад учествовао у таквим подвизима, била је то велика почасти од стране двојице вођа.

2. ОРУЖЈЕ

Мислим да сам сутрадан ручао на брзину и са узбуђењем. Кренули смо одмах после ручка. Пре него што смо се спустили низ брег и прешли реку, зауставили смо се на једној раскрсници. Сели смо на велику углачану камену плочу, и ту су Миле и Палика са много пажње и разумевања разгледали наше оружје. Палика је имао неки чудан ловачки штап, који је он поковао клинцима и зашиљио на врху. Миле је имао нарочито оружје које је сам направио. То је била нека цев од гуме, коју је он при дну напунио оловом а на другом крају везао канапом око ручног зглоба. Поносио се тим витким штапом од гуме и олова и звао га је „будалаш”. Он је и сада, онако хладан, и оштар, био нагнут над својим оружјем и дотеривао га малим ножићем.

Мени су дали једну заломљену летву, откинуту малочас од неких тараба; на њој је при доњем крају још вирио клинац којим је била прикована за жиоку. Ја сам се стидео свога оружја, које ми је изгледало

простачко и недовољно. Миле ми је узео летву, одељао је вешто на крају где се држи руком и замахнуо њоме неколико пута око себе, са фијуком. Учинио сам одмах за њим то исто, али фијук није био исти као код Мила.

Спустили смо се у улицу где се обично сачекују јеврејска деца ради туче.

– Њихов је празник. Они сада иду око воде – говорио је Палика са искуством и зверајући опрезно као ловац.

Али Јевреја није било. Љутито и заповеднички, Миле је предложио да пређемо у Чаршију. Већ у првој улици Палика застаде и викну пригушено:

– Ено Чифучади!

Заиста, у дну улице, око камене чесме играла су се четири дечака у празничном оделу.

3. ЕМОЦИЈЕ – троугао од летве, тољаге и гумене цеви

Миле га само прекорно погледа и даде знак да идемо за њим и радимо што и он. Он је сакрио своју цев од гуме иза леђа и ишао полагаано, правећи се као да загледа куће и дућане. Тако смо се примицали чесми. Али, било да нас је одавао наш изглед, било да су јеврејска деца већ навикла на такве посете, она се узнемирише, као срне на шумској чистини, и склонише се за чесму. Мени је срце тукло нагло. Гледао сам нетремице Палики у потиљак.

Да завара противнике, Миле се правио као да ће проћи другом страном улице, а кад га је од њих делило свега неколико корака, он викну неочекивано снажно и оштро, и јурну на њих. У први мах је изгледало као да су дечаки решени да се бране, али кад он удари својом страховитом цеви првога по руци и кад видеше да смо и ми притрчали, настаде дивље бежање на све стране.

Разбежаше се дечаки, али ја нисам толико гледао њих колико нагли покрет којим је Миле искочио из оног притворног мира и одједном се претворио у нешто ново и непознато. Потпуно одвојене од њега, видео сам и чуо његов ударац и његов узвик. Осетио сам их као ствари за себе, као прве појаве мени непознатог, великог, узбудљивог, страшног света у ком се носи кожа на пазар, у ком се дају и примају ударци, мрзи и ликује, пада и побеђује – једног света у ком сам само наслућивао непознате ризике и неке велике, сјајне тренутке.

За дечацима се дадоше у трк Миле и Палика, а ја за њима. Тројица дечака успеше да упадну у капије својих или туђих кућа, из којих се одмах за нама осуше вриска и клетве јеврејских жена. Четврти, најкрупнији, бежао је као обневидео из улице у улицу, док се не изгуби иза неког белог зида. Кад сам ја пристигао, Миле и Палика су га већ тражили по великој влажној авлији, као керови. Били смо у неком напуштеном, рушевном мектебу. Прођосмо кроз средњи ходник и спустисмо се низ неколико натрулих басамака у једну мању, четвороугану авлију. Са све четири стране висок зид. Осим врата на која смо ушли, само још у противном зиду једна мала врата, као капицик, очигледно затворена или закована одавно. У једном ћошку неке позеленеле даске, остатак од неког крова,

прислоњене уза зид и подигнуте доњим крајем на једну греду. У простору који је остајао од греде до земље, отприлике један добар педаљ, ја угледах нечије две ципеле, непомичне и грчевито припијене једна уз другу. Понесен том чудном хајком, дозвох Мила знаком и указах му поносно прстом на моје откриће. Не гледајући мене, него укоченим погледом у оне ципеле, пришапну ми да останем ту на улазу и да не дам дечаку на врата. Он и Палика сиђоше са последњег басамака у авлију. Палика се, опет на нему заповед Милову, упути оним малим затвореним вратима и ту стаде раширених ногу и подигнуте тољаге. Одмах заузех и ја такав став. А Миле се примицао оној гомили дасака неким ратничким ходом, не скидајући очију са циља. Тај његов нечујан корак и оштро уперен поглед изгледали су ми страшнији и узбудљивији од сваке трке и туче. Али пре него што је он стигао да се примакне, јеврејски дечак прхну из овог заклона као птица из жита и поче да бежи по авлији. Палика, који је опробао мала врата и видео да су затворена, сиђе такође у авлију. Отпоче јурњава и вијање, у ком је дечак натрчавао час на Паликину тољагу, час на Милову цев од гуме. Али ниједанпут нису успели да га ударе по глави или по леђима. Захватили су га само скраја, по рукама или ногама. Палика је више трчао. Миле је стајао као сељак на гувну и гледао да дочека ударцем жртву кад му је Палика натера. У тој јурњави помицали су се сви ближе мени. Тако се око уловљеног дечака све више стезао троугао од летве, тољаге и гумене цеви. Сад сам могао да га видим изблиза. Био је у новом јевтином оделу, мокар и каљав од заклона под даскама, угојен и кратак, без капе на коврчастој коси. Противно од Милових, његови покрети нису имали за мене ничег ни страшног ни узбудљивог. Кретао се одједном целим телом, безглаво, и летео као бачен.

4. СУОЧЕЊЕ (ЛИЦЕМ У ЛИЦЕ)

У једном тренутку, кад га је Палика пристигао и кад је требало да га удари посред главе, јеврејски дечак се неочекивано и некако комично сагну и баци свом тежином Палики у груди. Тако је избегао ударац. Миле притрча. Настаде гужва. Док се Палика прибирао, дечак искористи тренутак, откиде се од њих, устрча оно неколико басамака и нађе се одједном лицем у лице са мном. За један трен ока видех га пред собом, са уздигнутим рукама, једна му подланица сва у крви, са забаченом главом као коп самртника. У том тренутку угледах први пут његово лице. Уста му напола отворена, усне беле, очи без погледа, разливане као вода, без икаква израза више, и одавно избезумљене. Ту је требало ударити.

Шта се тада десило? – Колико сам пута поставио себи то питање и тих дана и доцнијих година. И никад нисам могао дати одговора. Колико сам после могао да се сетим и просудим, дечак се малко сагнуо (био је то онај исти покрет за одбрану као малочас према Палики), одгурнуо ме лагано, додирнувши ме оном неповређеном руком у слабину, отклонио ме као најлакшу завесу, и протрчао са тутњем кроз узак ходник, поред мене непомична и поред моје уздигнуте летве, којој је на крају штрчао оштар и велики клинац.

Прибрао сам се тек кад су поред мене протрчали, одгурнувши ме грубо и презриво, Миле и Палика. Стајао сам још на истом месту и слушао као у сну како под њиховим ногама још јаче одјекују поднице у ходнику. Затим сам изишао полако, вукући своју летву као терет. У дну улице видео сам Мила и Палику како трче. Охрабрено Јеврејче било је измакло. Трчали су још мало, па застадоше, прво један па други. Нешто су разговарали једно време, а затим кренуше путем којим смо били дошли, не обазирјући се на мене. Пођох за њима. Пре него што су дошли до моста, стигао сам их. Ишао сам тако иза њих, али су се они правили да ме не примећују. Тај ме положај мучио. Заустих нешто да кажем.

5. ПОСЛЕДИЦЕ

– Куш! – прекиде ме Палика. И на све моје покушаје да се правдам, да кажем ма шта, он је одговарао хладно и гневно својим: куш! Горе од те псовке бринуло ме и мучило Милово ћутање. Тако смо прешли мост и примицали се нашој махали. Ишао сам два корака иза њих, увиђајући и сам колико сам глуп и смешан. Смишљао сам непрестано шта би требало казати и како се објаснити. Можда сам у том размишљању и гласно рекао неку реч. Тада се Миле нагло заустави, окрену се и, пре него што сам могао ишта да кажем или учиним у своју одбрану, пљуну на мене, засу ме свега пљувачком. Да ме је ударио својом цеви од гуме, вероватно бих се мање збунио и можда знао како да се браним или да му вратим ударац. Овако, стајао сам наспред улице и брисао се рукавом, док су њих двојица одмицали, како се мени чинило, невероватно брзо. Изгледало је да они лете, а да време стоји. Мали људи, које ми зовемо „деца“ имају своје велике болове и дуге патње, које после као мудри и одрасли људи заборављају. Управо, губе их из вида. А кад бисмо могли да се спустимо натраг у детињство, као у клупу основне школе из које смо давно изишли, ми бисмо их опет угледали. Тамо доле, под тим углом, ти болови и те патње живе и даље и постоје као свака стварност.

Данас, после толико година и догађаја, тешко је, немогућно је мером наших садашњих искустава и изразима садашњих осећања казати какве су биле те прве несанице у животу, какве муке и сумње пред презиром вођа Мила и Палике, пред подсмехом целе дечје чете из махале. Сваки покушај да ствар улепшам или поправим испадао је на моју штету и гурао ме у још гора понижења и већу усамљеност. Палика је причао свима моју бруку и, карикирајући ме, показивао наспред сокака како сам глупо пропустио Чифуче, док су се деца око њега грохотом смејала и правила шале на мој рачун. Миле је само ћутао, и није хтео да ме види ни да чује за мене. Показивали су ме прстом деци из других махала. А ја сам обарао поглед пред свима, сакривао се у школи за време одмора у нужник, и враћао се кући споредним улицама, као прокажен. Код куће нисам могао да кажем ником ништа, ни да тражим заштите или утехе. Чини ми се да сам већ тада наслутио оно што ћу после јасно увидети: да нам у нашим најдубљим душевним мукама наши родитељи мало могу помоћи; мало или ништа.

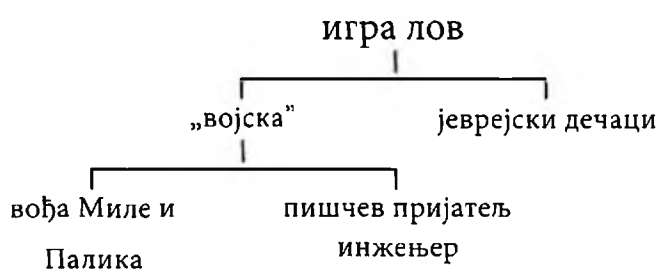
Пролазили су тако дани а ја нисам губио, чини ми се, ниједног тренутка свест о свом понижењу. Сав мој детињски свет срушио се и, раз-

бијен у комаде, лежао код мојих ногу. Стајао сам над њим немоћан, не разумевајући ништа и знајући само једно: да патим. Стајао сам и нисам знао где да се денем под овим небом, тако осрамоћен, извргнут подсмеху, и сам. Како да одредим свој однос према Милу, Палики и осталим друговима којима бих желео свом душом да будем равноправан друг, али не успевам, а како према јеврејским дечацима које треба, изгледа, нападати и тући, а ја то не могу и не умам?

6. РАСПЕЋЕ

Најпоследње, и то се некако претурило, иако никад нисам успео да нађем одговор на та питања. Измирио сам се мало помало са друговима. Изгледало је да су ми опростили. Или су само заборавили? Сад се више не сећам. Али ме никад више нису повели на сличне подвиге. А ја сам још дуго памтио цео догађај и понекад га сновио. У сну сам виђао готово увек исто: јеврејски дечак са мученичким лицем протрчава поред мене, лак и незадржљив као анђео, а ја га и опет пропуштам без ударца, иако знам унапред шта ме због тога чека. Или: стојим насред улице, попљуван и сам, под немилосрдном светлошћу поподнева, док време стоји непомишно а другови се нагло удаљују. Тек доцније, младићке године избрисале су потпуно тај спомен из мога сећања и истисле ту слику из мојих снова. Али то је већ био заборав, смрт детињства.

ЛОВ

СУПРОТСТАВЉЕНЕ СТРАНЕ

ПРИЛОГ 3

ПРИЛОГ 4

ПРИЛОГ 5

ПОСТЕР ЕМОЦИЈЕ

Миле	Палика	пишчев пријатељ	јеврејски дечак/ дечаци
претворио се у нешто ново и непознато, нечујни корак оштро уперен поглед	са подигнутом тољагом	срце тукло нагло, поносно издаје јеврејског дечака,	узнемирише се, као срне, прхну као птица из жита, мокар, каљав, кретао се целим телом, безглаво

ПРИЛОГ 6

ИЗБОР

слика *Крик*, Едвард Мунк

ПРИЛОГ 7

ПОСТЕР ПОСЛЕДИЦЕ ИЗБОРА

Миле и Палика	Пишчев пријатељ
Куш! Пљуну на мене. Подсмевају се. Причали свима његову бруку.	Несанице, муке, сумње Обарао поглед пред свима Пати

ПРИЛОГ 8

Навукао је презир вођа, али је сачувао душу, људско и хришћанско у себи. Појединац не сме слепо да иде за другима, ако њихово понашање није у складу са људским врлинама (великодушност, правда, доброта, заштита нејаког).

ПРЕЗЕНТАЦИЈА О ХОЛОКАУСТУ

ИЗВРШИОЦИ

ЖРТВЕ

ПОСМАТРАЧИ

ПРИЛОГ 20

У ПП

ЕВАЛУАЦИЈА

(вредновање)

3 2 1

НАПИШИ

Три карактеристике АКТИВНОГ ПОСМАТРАЧА које си упамтио:

1. _____
2. _____
3. _____

Две карактеристике АКТИВНОГ ПОСМАТРАЧА које би ти употре-
био ако се нађеш у сличној ситуацији:

1. _____

2. _____

Изабери једну најефектнију карактеристику активног посматрача:

1. _____